

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1869

Vita S. Leonardi e MS. Anisolensi, collato cum MSS. Ultrajectino S.Salvatoris et Carnotensi, autore anonymo subæquali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70595)

A *parochialem ecclesiam, sub Sancti nomine dictam, conversum esse, cum Bailletis aliisque opinamur. Quandonam vero id contigerit, seu quando et quo Sancti corpus translatum fuerit, jam inquirendum.*

hinc Corbini-
eum

9 *Bailletus die xv Octobris descripta illius vita, sequentibus fere, quæ Latina facio, prosequitur verbis: Corpus ejus Vendoperæ mansit trecentos et amplius annos. Videtur ex metu Normannorum inde ablatum fuisse, ut eorum furori subtraheretur. Translatum fuit sub finem regni Caroli Calvi (id est versus annum 877) ad abbatiam Corbiniacensem. His similia in generali sua Collectione episcopatum et abbatiarum Franciæ (a) scribit Beaunierus, locum graphice aliquatenus etiam indigitans. Est autem Corbiniacum [Corbigny] in pago Morvino (vulgo Morvant) [pristin]i ducatus Nivernensis oppidum, a Nivernis leucis Gallicis fere 12, ab Augustoduno, ad cujus pertinet diocesis, aliquanto longius remotum; ita vero appellatur a Corbone viro nobili, qui cum pater fuerit Widraadi abbatis Flaviniacensis, videtur sæculo VII (obit enim Widradus versus medium sæculi VIII) in vivis egisse. Oppido Corbiniacensi, intermediis viæ centum passibus, præfata adjacet abbatia, quæ, quamvis Flaviniacensis, ab hujus quippe abbate Egilo circa annum 865 primum fundata, sit filia, ab illius tamen jurisdictione privilegio Paschalis Papæ II anno 1107 exempta fuit; deindeque post annos aliquot S. Leonardi Reliquiis, ut mox videbimus, dilata, S. Leonardi una cum oppido, idque verosimilius ad Corbiniaci S. Marculphi, quod oppidum Campaniæ est, distinctionem, nomenclationem induit. Satis itaque de loci notitia dictum ratus, redeo ad propositam questionem, seu quo et quandonam Sancti corpus translatum fuerit.*

translatum

10 *Scriptores Galliæ Christianæ tom. IV (b) de Hugone I abbate Flaviniacensi hæc perhibent: Ejus tempore corpus S. Leonardi abbatis Vendoperensis ex pago Cenomanensi illatum Corbiniacum, monasterio nomen suum indidit: annotarunt ad Marginem sed mendose: Circa 230 (forte 1130) ex Edna Christiana. Corvaisierus vero (c) et ex eo, ni fallor, Bondonnetus (d), nullam Corbiniaci facientes mentionem, asseverant, Sancti corpus usque ad tempora Roberti (nequit hic alius esse nisi filius Hugonis Capeti) regis Franciæ, qui ab anno 996 usque ad annum 1031 sceptrum tenuit, Vendoperæ quiescisse, atque honoratum fuisse: quo regnante, inquirunt citati auctores, Guilielmus comes Belesmensis (Belesmum, vulgo Bellesme seu Bellême, civitas est in comitatu Perchensi) transferri id jussit in ecclesiam collegialem, quam intra ambitum castris sui recenter extrui, et in ejusdem Sancti honorem jam pridem dedicari jusserat.*

forte iterum
iterumque
fuit.

11 *Ast quid jam ad propositam questionem dicendum? Cum argumenta, quibus vel uni vel alteri sententiæ refragemur, haud suppetant, præfatas tres sententiæ ægerrime conciliabis, nisi Sancti corpus semel iterumque Corbiniacum translatum fuisse concesseris: quid enim vetat, quo minus sæculo IX, dum frequentissime Normanni in Gallias irrupere, horum metu ablatum, eoque postea cessante, ad locum pristinum reportatum fuerit? Quid pariter, quominus dein Belesmum, atque hinc denuo sæculo XII Corbiniacum devenit? Ita, inquam, præfati scriptores, si tamen omnes verum perhibeant, conciliari utcumque poterunt. Illatas porro Corbiniacum Sancti Reliquias variis inclaruisset miraculis, fidem faciunt*

(a) Recueil des Evêch. et Abbayes de France, t. II, p. 460. — (b)

laudata superius MSS. Carnotensis et Ultrajectini S. Salvatoris apographa nostra his verbis: Hujus Leonardi Vita apud Corbiniacum legitur, et corpus ejus ibi requiescit; unde et locus ipse propter miraculorum multitudinem quotidie a populis frequentatur. Hinc factum verosimilius, ut ejus festum non tantum in diocesis Augustodunensi et Cenomanensi, sed et alibi, ut Turonensi, Antiodorensi, Senonensi, Sagiensi, Macloviensi, imo et Strigoniensi in Hungaria, aliisque, ut antiqua harum Breviaria Missaliaque die xv Octobris commonstrant, coli inceperit.

AUCTORE
S. D.

VITA S. LEONARDI

e MS. Anisolensi, collato cum MSS. Ultrajectino S. Salvatoris et Carnotensi, auctore anonymo subæquali.

CAPUT UNICUM.

In pago Cenomanensi condit monasterium: accusatus apud Clotarium regem sese purgat: inter orandum a serpente invasus nihil læditur: in cellula sua mortuus et sepultus, miraculis inclarescit.

Clarissimorum vita virorum quantum est meritum abundantior, tantum debet esse crebrior voce fidelium populorum: quoniam quidquid Dominus per suos servos et electos operatur, non est silendum, sed multo magis ad excitandas fidelium mentes prædicandum. De bonis igitur beatissimi Leonardi aliquid scribere conantes ab exordio notitiæ ejus incipere dignum judicavimus.

2 Sanctus igitur Leonardus ex eorum Sanctorum, qui tempore S. Innocentii episcopi advenientes et peregrinam vitam ducentes in pagum Cenomanicum a venerunt, societate erat b: qui et locum quærens, quo cellulam sub regulari Ordine ædificare una cum suis valeret, percepit quemdam locum a S. Innocentio episcopo in heremo super fluvium Sarte c, qui vocabulum ab ejusdem Leonardi nomine d accepit, atque cellula S. Leonardi de Boscis e nominatur usque in hodiernum diem. Qui postquam eundem locum a præfato episcopo, de cujus sedis ecclesiæ jure erat, accipere meruit, ejus adjutorio fecit ibidem ecclesiam in honore S. Petri Apostolorum Principis, et claustra atque reliquas officinas, monachis convenientes, ubi et nonnullos monachos congregare studuit, et sancta sub regula vivere docuit. Cujus meritis et bonis exemplis tantus concursus populi ibi erat per tres annos, dum cellula construeretur, et * tamen numquam ibi panis coctus fuisset *, nec cilibanus ad panem coquendum factus, sed a vicinis et Deum timentibus hominibus, illuc pro amore Dei concurrentibus, panis sufficienter et reliqua pulmentaria ei suisque monachis atque

PROLOGUS

AUCTORIS.

Acta Sanctorum sunt fidelibus manifestanda.

Sanctus, conditio ad Sortham monasterio,

F

a

b

c

d

e

* lege ut

* lege fuerit

col. 476. — (c) p. 138. — (d) p. 168.

discipulis,

AUGUSTUS
ANONYMO.erescentaque
discipulorum
numero,

f

g

h

* militari

B

accusatus ab
invidis, ut sibi
regioque servi-
tio noxtus,

i

C

m

absolvitur,
orantem ser-
pens frustra
aggreditur;

discipulis, nec non et suis operariis afferebantur, in tantum ut omnibus abundarent.

3 Multi autem nobiles atque ignobiles sua relinquentes prædia et possessiones, atque omnia vendentes, amore vitæ æternæ dabant pauperibus: jungebant etiam se præscripto S. Leonardo, atque in ejus cellula congregabantur, afferentes illi, quæ residua erant, atque communiter ac regulariter vitam una eum eo ducebant, et *u* erant illis omnia *u* communia. *f* Unde factum est, ut antiquus hostis, invidia doctus, commoverit quorundam animos hominum contra eum, accusantes illum ad regem Francorum Clotarium *g* nomine: dicebant autem contra eum, quod eorum tam liberos quam servos suaderet, ut eorum servitia desererent, se suo famulatu subderent, et propterea ejus servitium implere non possent. Quam causam præfatus rex diligenter inquiri præcipiens, misit ad eum apocriarios *h* suos, qui si ita verum reperissent, ejicerent eum inde, ne deinceps talia posset ibidem perpetrare. Qui citato cursu venientes ad eum, diligenter sibi imperata inquirunt: in quorum adventu etiam juvenis quidam communem ac regularem vitam diligens, nobilis genere et exercitabili *** negotio aptus, venit ad Sanctum Leonardum, indicans, sua omnia vendita habere, et maximam partem ex eis pauperibus attributam, et reliqua se afferre et in eorum communi ponere velle, atque cum eo et reliquis discipulis suisque monachis communem et regularem vitam ducere.

4 Quod prædicti regis apocriarii videntes et audientes, dicebant ad invicem: quid est necesse aliquem interrogare, aut quidquam inquirere super his, quæ dominus noster præcepit, cum jam nos ipsi vidimus, vera esse, quæ de ipso magone *t* dicta sunt? Tunc interrogant præfatum S. Leonardum, cur perverteret regnum Francorum, et homines suaderet temnere sua, atque regi suos milites auferre. Quibus S. Leonardus respondit: non subverto regnum Francorum, nec regi suos aufero; duo negavit, sed unum confessus est: negavit regi suos auferre, et regnum Francorum subvertere, sed confessus est, homines docere sua contemnere. Tunc illi inquirunt: jam te sociosque tuos totus pagus iste sequitur, et si ita peragere vobis licet, sicut ceptum habetis, non est hoc regnum Clotharii, sed vestrum. Quibus beatus Leonardus respondit: hoc regnum Christi Domini nostri est, qui nos proprio Sanguine suo redemit. Ad quos illi: nonne et senioris *k* nostri Clotharii est hoc regnum? Valde cupientes eum capere in sermone: sed ita temperavit ille sermonem suum, ut eorum falsa jacula veris clypeis retorqueret. Ait namque: non legistis, fratres charissimi, Dominum dicentem cuidam: *u* Vade, vende omnia, quæ habes, et da *u* pauperibus, et veni sequere me *l*? *u* Et alibi veritas ait: *u* Quicumque reliquerit patrem aut matrem, uxorem et liberos, fratres, sorores, domos *u* aut agros propter me, centuplum accipiet, et *u* vitam æternam possidebit *m*. *u* Si enim prædico et doceo, quæ Dominus noster Jesus Christus docere docuit, ut quid me arguitis?

5 Ad quæ illi nihil juste et rationabiliter respondere potuerunt, sed vocem discipuli fecerunt, atque videntes ejus conversationem, voluntarie velle se imitari illum responderunt; quod et nutu Dei factum esse dubium non est. Qui dum hæc renuntiarent Clothario regi supradicto, ipse expansis manibus ad cælum immensas Deo egit gratias; qui etiam ad prædictum opus explendum de fisci muneribus aliquod dedit adjutorium; insuper et dona illi non modica largitus est, quoniam diligebat

admodum servos Dei, et muneribus ditabat. Unde factum est, ut demum plures ad prædictam sanctam vitam converterentur, quam olim fecissent, et sic victo diabolo magis servitium Dei multiplicabatur et confortabatur *n*. Erat enim supradictus S. Leonardus affabilis, valde sanctorum Scripturarum floribus repletus, Deo amabilis et hominibus dilectus. Solitus namque erat Sanctus Domnolus *o* episcopus Cenomanensis, cujus et monachus erat, eum dirigere ad Sanctum Germanum *p* Parisiorum episcopum, qui ambobus dilectus et credulus erat *q*. Quadam autem die, dum memoratus Sanctus Leonardus in prædicta cellula sua secreto oraret, venit quidam serpens *r* ascendens super pedes ejus; inde erura ventremque circuiens, ac per sinum ejus exiliens nihil ei nocere valuit, neque orationes ejus perturbare potuit, sed statim ex sinu *s* ejus exiliens cecidit mortuus; quod et nutu Dei cæteris fratribus manifestatum est. Sed et sicut ab ipsis didicimus *t*, ab illa die ibi nullus deinceps serpens a quoquam videri potuit; quos ejus precibus et meritis inde fugatos esse credimus.

6 Obiit autem prædictus Sanctus Leonardus sub Chilperico *u* Francorum rege, Idibus Octobris in pace, plenus dierum in senectute bona, et sepultus est in supradicta cella a Sancto Domnolo antedicto episcopo: nam pridie antequam obiisset dictus Sanctus Leonardus, venit vox divina ad Sanctum Domnolum antedictum episcopum, præcipiens ei, ut iret Deo suis sanctissimis precibus animam commendare supradicti confessoris, quia de sæculo crastina die eum migrare, et cum Sanctis et electis Dei animam collocari oportebat. Qui statim cum suis ministris hoc, quod ei jussum divinitus fuerat, perficere non tardavit: nam et antedictus Sanctus Leonardus prænoscebat divinitus sancti pontificis adventum, præcepit fratribus, ut ad ejus ingressum se præpararent, et digne, ut seniorem Domini pontificem decebat, eum susciperent, et omnia necessaria ministrarent. Indicavit etiam se fratribus, ipsa die, postquam præfatus pontifex suam Deo commendaret animam, de sæculo exiturum. Adveniente itaque prædicto suo episcopo, ejusque animam commendante, mox Domino suam sanctam animam reddidit. Quo defuncto, dum sancta ejus membra portabantur ad tumulum, cæci tangentes ejus vehiculum, visum receperunt pristinum. Sepulto autem eo, per electionem eorum monachorum, sanctus Domnolus unum ex ipsis sibi constituit et ordinavit abbatem, qui usque in hodiernum diem eandem sub sancta religione, disponente et ordinante episcopo, gubernat et regit cellulam *x*. Ad præfixum namque S. Leonardis sepulchrum sæpissime ejus meritis multa miracula fiunt: ibi namque illuminantur cæci, sanantur leprosi, dæmonia eji-ciuntur, infirmi sanantur, et multæ virtutes fiunt, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et potestas in sæculorum sæcula. Amen.

ANNOTATA.

a Sic etiam vocatur in *Vitis B. Medardi Viro-manduorum episcopi, Constantiani abbatis, et Ludovici Pii imperatoris; apud Cæsarem vero et Livium populus Cenomanensis sub nomine Auler-corum venit.*

b Consule dicta num. 7 *Commentarii prævii.*

c *Oritur hic fluvius haud procul a celeberrima abbatis, vulgo La Trappe dicta, in confinis Normannorum et Perchensium, atque hinc in Occidentem actus perrigat provinciam seu comitatum Cenomanensem,*

A *Cenomanensem, quemadmodum Theodolphus Aurelianensis lib. IV Carmine 6 apposite canit his metris :*

Est fluvius : Sartam Galli dixere priores,
Perticus hunc gignit, et Meduana bibit.

Fluctibus ille suis penetrans Cenomanica rura,
Mœnia qui propter illius urbis abit.

d *Alium hujus nominis vicum tabulæ exhibent via una alteraque ab urbe Cenomanensi in Occidentem leuca, ita verosimilius appellatum, quia eum Sanctum pro tutelari veneratur.*

e *Vide dicta num. 8 Commentarii prævii.*

f *Act. Apost. cap. IV §. 32.*

g *Regnare cepit Clotarius I, mortuo Clodoveo patre, cum tribus fratribus suis Theodorico, Clodomere et Childeberto anno dxi : quomodo autem inter ipsos facta sit regni divisio, Fredegarius in Epitome cap. xxx apud Pagium his verbis explicat : Sortitus est sedem Theudericus Mettis, Chlodomeres Aurelianis, Childebertus Parisiis, et Chlotarius Sussionis. Suberat Cenomania Clodovero, quo, anno 524 in bello contra Burgundos occiso, regnum ejus Childebertus et Clotarius biennio post, duobus filiis ejus pariter interfectis, partiti sunt ; adeo ut Cenomania ab illo tempore Clotario parere potuerit, tametsi hic non nisi anno 558, post mortem scilicet Childeberti fratris, universam Franciæ monarchiam fuerit consecutus.*

h *Nuntios hic sive legatos aut commissarios intellige.*

i *Legendum verosimilius mangone, quæ vox mancipiorum venditorem denotat : ideo autem mango hic odioso vocatur, quod homines seu regis seu privatorum servitio aptos ad se colligeret, ac velut in servitum abriperet.*

k *Senior idem est quod Dominus, unde vox Gallica Seigneur.*

l *Mat. XIX §. 21, Mar. X §. 21.*

m *Mat. XIX §. 29, Mar. XV §. 29.*

n *Apographa nostra Carnotense et Ultrajectinum hic inserunt sequentia : Erat ei erga miseros tante compassionis effectus ; quod hoc a Deo precibus impetravit, ut quicumque in carcere vel in compedibus teneretur, mox invocato ejus nomine solveretur. Verum hæc eadem leguntur in Actis S. Leonardi Lemonicensis, qui teste Corvaisiero, captivorum patronus, sicuti et noster surdorum, passim honoratur.*

o *S. Domnoli Acta, a coævo et oculato teste scripta, dedit Papebrochius die XVI Maji.*

p *Observat Henschenius in Commentario, S. Germani Actis XXVIII Maji prævio, num. 9 ex Actis S. Domnoli, arctissimam inter hunc et S. Germanum, uti et hic manifeste innuitur, intercessisse amicitiam ; unde sine fundamento in apographis nostris hæc addita credo : Perduravit itaque usque ad tempora S. Germani Parisiensis episcopi, et S. Domnoli, qui Innocentio episcopo Cenomanensi successit, qui cum eos forte ab invicem discordantes sedasset, in crastinum se finiendum . . . prædixit. Similia etiam refert Petrus de Natalibus lib. X cap. CXI : nihil enim de hac discordia egraphum nostrum, aut scriptores alii.*

q *Perperam addunt Corvaisierus, Bondonnetus et Coimilius, eostitisse etiam S. Leonardum admodum familiarem S. Cerenico ; ut enim in Commentario Vitæ illius VII Maji præmisso num. 9 notat Henschenius, S. Cerenicus integro plus sæculo S. Leonardo posterior est.*

r *Eapropter Sanctum hunc depingi in habitu monachali serpente circumvolutum, auctor est (a) Corvaisierus.*

s *Apographa nostra : Per capucium tunicæ ejus exiliens.*

t *Adisis dicta num. 4 Commentarii præv.*

u *Vide dicta num. 7 Comment. præv.*

x *Consule, quæ diximus num. 4 Comment. præv.*

(a) p. 159.

DE S. BAUDERICO SEU BALDERICO

C

CONFESSORE

F

IN DIOECESIBUS LINGONENSI ET ÆDUENSI

IN BURGUNDIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

C. G.

Sancti Acta fabulosa, cultus legitimus, ætas incerta.

FORTE SEC. VI
AUT VII.
Sancti Acta,
quorum plura
habemus

Antiquo apud Lingones comitatu Magnimontensi Nomen dedit (inquit Valesius in Notitia Galliarum) Magnus mons vel Magni-montense oppidum quondam clarum in Lingonibus, S. Sequani patria, tribus leucis ab ejus monasterio Segestro distans, nihil nunc præter nomen servans, Maimont enim vel Mesmont nuncupatur. Hoc in comitatu seu territorio, quod quam late patuerit, laudatus Valesius non edicit, natus est S. Baldericus, de cujus cultu et gestis quidquid in lucem

proferre possumus, duobus eruditissimis juxta ac studiosissimis Operis nostri quondam adjutoribus RR. PP. Vignerio et Chiffletio acceptum referre debemus. Imprimis ab his transmissa habemus tria Actorum S. Balderici exemplaria, quorum unum, quod descriptum notatur, Ex duobus Breviariis membranaceis, altero ecclesiæ Salvensis (Gallice de Salive) in dioecesi Lingonensi, et altero ecclesiæ Attalantensis (de Estalante) in dioecesi Augustodunensi, ad amussim quidem conso-

nat